

HAL
open science

**Fidelitat a la lenga vernaculara e escritura literària :
l'emplec de p(l)us e mai per la gradacion dels adjectius e
la quantificacion dels substantius a cò de qualques autors
roergasses... emai maites**

Jean Sibille

► **To cite this version:**

Jean Sibille. Fidelitat a la lenga vernaculara e escritura literària : l'emplec de p(l)us e mai per la gradacion dels adjectius e la quantificacion dels substantius a cò de qualques autors roergasses... emai maites. Jean-François Courouau et David Fabié. Fidelitats e dissidéncias. Actes del XIIIn Congrès de l'Associacion internacionala d'estudis occitans. Actes du XIIe Congrès de l'Association internationales d'études occitanes. Albi 10-15/07/2017,, Section française de l'Association Internationale D'Etudes Occitanes (SFAIEO), pp.285-297, 2020. hal-02123518

HAL Id: hal-02123518

<https://hal.science/hal-02123518v1>

Submitted on 5 Feb 2021

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

ACTES DU **XII**^{e/n} **CONGRÈS**
de l'Associacion Internacionala d'Estudis Occitans
de l'Association Internationale d'Études Occitanes
ALBI, 10-15/07 2017

édités par Jean-François Courouau
en collaboration avec David Fabié
editats per Joan-Francés Courouau
en colaboracion amb Dàvid Fabié

Fid elitats
e t **élités**
dissi déncias
dences

Section française de l'Association internationale d'études occitanes

SFAIEO

Vol. 1

Fidelitat a la lenga vernaculara e escritura literària : l'emplec de *p(l)us* e *mai* per la gradacion dels adjectius e la quantificacion dels substantius a cò de qualques autors roergasses... emai maites

1. Introduccion

En occitan medieval, *p(l)us* (< PLUS) e *mai(s)* (< MAGIS) se pòdon emplegar tant per la gradacion dels adjectius o dels advèrbis (superlatiu relatiu e comparatiu de superioritat) coma per la quantificacion dels substantius (*mai/plus de* -), aquò se pòt veire dins los exemples que seguisson :

- (1) *Adoncs foron plus autz sos raubimens, e major e soven, e plus fervens e plus continua [fon] en sa oracion.* » (Vida de Sta Docelina).
- (2) *... so es qu'om no escriva mas las letras solamen qu'om pronuncia per qu'om puesca legir plus certamen e mays claramen.* (Leys d'amor).
- (3) *... e.l donaria plus de terra que anc no ac.* (Roman de N D de Lagrassa)
- (4) *... Item, an adsordenat que lo dich augment de la sal dure tant solament dos ans e non plus* (Libre Potentia).
- (5) *N'ay mays de dol e de consir.* » (Vida de Sant Honorat).

Ça que la, per la gradacion dels adjectius e advèrbis, *p(l)us* es largament predominant e *mai(s)* pro rar o totalament absent dins fòrça tèxtes. Un comptatge sus un escapolon de uèch tèxtes dels sègles XIII a XV, fa aparéisser los resultats següents :

Tablèu 1

TÈXTE	NOMBRE D'OCURRÈNCIAS			
	<i>p(l)us</i> + Adj/Adv	<i>mai</i> + Adj/Adv	<i>p(l)us (de)</i> + Substantiu	<i>mais (de)</i> + Substantiu
Donatz + Rasos de trobar	11	0	1	4
Vida de Sta Docelina	49	0	3	10
Las Leys d'amors	40	21	0	20
Vida de St. Honorat	64	0	19	12
Roman de ND de Lagrassa	40	0	13	14
4 Evangèlis (N T de Lion)	41	0	8	0
Libre Potentia	104	2	17	9
Vidas dels trobadors	60	1	11	3
SOMA	409	24	72	72

Un sol tèxte de l'escapolon, *Las Leys d'amors*, fa aparéisser un percentatge significatiu de *mais* + Adj/Adv alara que per la quantificacion dels substantius *p(l)us* e *mais* se repartisson dins de proporcions egalas.

Al rebors, dins l'usatge dels neolocutors de l'occitan, e tanben dins l'usatge literari pus contemporanèu, se pòt observar que, per l'equivalent del francès *plus* + Adj/Adv, s'emplega subretot *mai* ; *p(l)us* sembla gaireben fòrbandit. I cal segurament veire un reflèx de distanciacion maximala respèch al francès. Lo fenomèn es conegut e plan caracteristic dels usatges renaissentistas en contèxte diglossic. Per quant a las gramaticas normativas, balhan *p(l)us* e *mai* coma equivalent (Alibert, Salvat), de còps en marcant una preferéncia per *mai* (Vernet).

Per quant a l'usatge de *p(l)us* per la quantificacion dels substantius, sembla pas atestat en occitan modèrne, que siá dins la lenga vernaculara o dins los usatges literaris.

Sus la mapa 1282 de l'ALF *Plus tard*, se pòt veire que, en defòra de Gasconha, la responsa *p(l)us tard* foguèt obtenguda d'un biais gaireben sistematic. Lo limit entre *pus tard* (o *plus tard*) e *mai tard* (o *mès tard*, *mei tard*) travèrsa los departaments de Gironda, Òlt e Garona, Tarn e Garona, Garona Nauta e Arièja. A l'oèst d'aquela rara avèm lo tipe *mai* + Adj/Adv, a l'èst e al nòrd, lo tipe *p(l)us* + Adj/Adv (veire mapa en apendici). Al dintre de l'airal *mai tard* se tròban tres punts dins los Pirenèus-Atlantics, ont avèm *plus* : 686 Lembeia¹, 692 Auloron-Senta Maria, 694 Nai (dels quals dos, 686 e 694, ont las doas formas son donadas), e al dintre de l'airal *p(l)us tard*, un punt isolat en Droma ont avèm *mai tard* (836 Marsana²)³. Çà que la, cal pas subre-interpretar aquela mapa e ne tirar de conclusions precipitadas. La responsa *p(l)us tard* mòstra que *p(l)us* es probablament largament predominant, mas aquò vòl pas dire que *mai* siá impossible. I a benlèu tanben, un efiech de calc, que los questionaris de l'ALF èran administrats en francés.

Dins aquel article, descriurem l'emplec de *p(l)us* e *mai* dins un parlar carcinòl a partir de donadas autenticas. Examinarem puèi en detalh l'usatge de *pus* e *mai* dins d'òbras de cinc autors roergasses originaris dels environs de Vilafranca de Roergue. Lo còrpus se compausa de *Dal brèc a la tomba* e los *Contes de la tata Manon* de Justin Besson (1845-1918, nascut a Sant Salvador), de *Taritatós* d'Auguste Benazet (1868-1953, nascut a Vilafranca), de *E la barta floriguèt* d'Enric Molin (1896-1981, nascut a Compolibat), de tretze òbras (veire bibliografia) de Joan Bodon (1920-1975, nascut a Crespin) e de *Los crocants de Roergue* e *Memòris* de Ferran Delèris (1923-2009, nascut a Vòs e Bar).

Alargarem enfin l'estudi a un còrpus d'unes setanta escrivans occitans representatius de l'ensemble del domeni linguistic e de la cronologia dempuèi la fin del sègle XVI, per tal de veire s'es possible de ne tirar de conclusions generalas.

2. Emplec de *pus* e *mai* dins lo parlar de Senalhac-Lausés (Òlt) per la gradacion des adjectius e la quantificacion dels substantius

Dins lo parlar de Senalhac-Lauzès (Òlt), descrich dins Sibille 2015, los parlaires emplegan exclusivament *pus* – que dins aquel parlar se destria per la forma de la negacion (*pas*) *plus*⁴ – per la gradacion dels adjectius e dels advèrbis quand l'advèrbi de gradacion precedís immediatament l'adjectiu o l'advèrbi, e exclusivament *mai* per la quantificacion dels substantius⁵ : *Es pus bèl que son*

---

¹ Fòrma oficiala : *Lembeye*.

² Fòrma oficiala : *Marsanne*.

³ Cal apondre que pel tipe *mai tard*, la realizacion [maj] se tròba pas que sus dos punts : 637 Santa Liurada (Òlt e Garona) e 836 Marsana (Droma), endacòm mai trobam las formas gasconas *mès* [mes] o *mei* [mej] ≈ [me].

⁴ Aquela situacion d'especializacion de la forma brèva *pus* per la gradacion dels adjectius e dels advèrbis e de la forma plena *plus* per la negacion (*pas*) *plus*, es pas excepcionala dins los parlars occitans : sus las mapas 900 (*elle n'est plus*) e 1154 (*nous ne le revîmes plus*) de l'ALF, los punts ont trobam (*pas*) *plus* [ply(s)], sens èsser majoritaris, son pro nombroses, se'n tròba en particular dins Òlt, Cantal, Tarn e Garona, Òlt e Garona, Avairon, mas tanben dins tot l'èst occitan, en tot 77 punts (sus la basa de la mapa 900). Alara que per *plus* + Adj/Adv (mapa 1282 *plus tard*) se'n tròba pas que 23 : tres dins los Pirenèus Atlantics (692, 693, 694), un en Gironda (643), un dins Òlt e Garona (636), un dins Leire (816), un dins Leire Naut, cinc dins Ardecha (824, 825, 826, 827, 833), quatre dins Droma (837, 847, 855, 857), un dins Isèra (849), dos dins los Alps Nauts (866, 971), tres dins los Alps Marins (888, 991, 998), un dins la província de Turin (972), e pas cap dins Òlt e Avairon, nimai dins los departaments limitròfs, a despart del punt 636 Seichas (forma oficiala : Seyches) dins Òlt e Garona.

⁵ Dins la part transcrita del còrpus oral que serviguèt de basa a aquel estudi (apr'aquí 38 000 mots), trobam 60 ocurrencias de *pus* + Adj/Adv e pas cap d'ocurrencia de *mai* + Adj/Adv. Inversament, trobam 16 ocurrencias de *mai* + Substantiu e pas cap d'ocurrencia de *pus* + Substantiu.

fraire ; *Arribarà pus tard* ; *Vòli mai de vin* ; *Augan avèm ajudas mai de noses qu'antan*⁶. Çà que la, *pus* fonciona coma una mena de clitic e d'aquí es somés a d'unas restriccions dins de contèxtes particulars, al contrari de *mai* que pòt recebre un accent fòrt :

– *Pus* se pòt pas destacar de l'adjectiu o de l'advèrbi regit, en particular en cas d'el·lipse o de tematizacón de l'adjectiu o de l'advèrbi, dins aquel cas s'emplega *mai* : *Es pus aimable que son fraire* mas : *Aimable, z'es mai que son fraire* e non pas **Aimable, z'es pus que son fraire*. La mapa 1041 de l'ALF (*je suis malade*) *plus que toi* fa veire qu'aquela restriccion es generala en occitan, a l'excepcion de tres punts situats a l'extrèma periferia del domeni : 504 *Dun le Palestel* (Creusa), 849 *Lo Monestier de Clarmont* (Isèra) e 982 *Maiseta* (província de Turin) ont avèm *pi* qu'es un piemontesisme.

– S'emplega exclusivament *mai* o *mens* e jamai *pus* o *mens* : *Lo francés, lo parlàvem mai o mens bièn* e non pas **Lo francés, lo parlàvem pus o mens bièn*.

– Per l'equivalent del francés *de plus en plus* + Adj/Adv, los parlaires emplegan gaireben totjorn *de mai en mai*, çà que la *de pus en pus* sembla possible (es l'intuicion dels parlaires qu'avèm interrogat sus aquel punt, mas n'avèm pas cap d'exemple dins lo còrpus e cresèm pas d'o aver jamai ausit) : *es de mai en mai aimable* puslèu que *es de pus en pus aimable*.

– quand l'advèrbi de gradacion es modificat per un autre advèrbi, los parlaires emplegan majoritàriament *mai*, mas *pus* demòra possible : *es plan mai aimable que son fraire* o *es plan pus aimable que son fraire*.

D'après lo testimoniatge d'un locutor natiu qu'avèm consultat, lo meteis sistèma se retròba dins los parlars dels environs de Vilafranca de Roergue tant per la gradacion dels adjectius e advèrbis coma per la quantificacón dels substantius.

3. Eplec de *pus* e *mai* a cò de Besson, Benazet, Molin, Bodon, Delèris

3.1. Gradacion dels adjectius e dels advèrbis

Avèm comptabilizat dins lo còrpus l'ensemble de las ocurrencias d'emplec de *pus* o *mai* per la gradacion dels adjectius o dels advèrbis, e per la quantificacón dels substantius. Per *pus* o *mai* + Adj/Adv, avèm comptabilizat a despart los cases generals (*pus* o *mai* non modificats seguits immediatament d'un adjectiu o d'un advèrbi) e los contèxtes particulars següents :

- 1) Adjectiu o advèrbi destacat de *pus* o *mai*.
- 2) *Pus* o *mai* modificat per un autre advèrbi.
- 3) *Pus* o *mai* + Adj/Adv dins de contèxtes negatius de tipe *es pas pus/mai aimable que son fraire* ont avèm un comparatiu de superioritat qu'es negat⁷.

Avèm pas trobadas cap d'ocurrencias de *pus de* + Substantiu.

Per la gradacion dels adjectius e dels advèrbis, avèm obtenguts los resultats següents :

---

⁶ *Mai* se pòt tanben acordar amb lo substantiu, amb o sens la preposicion *de* : *Avèm ajudas maitas noses qu'antan* o *Avèm ajudas maitas de noses qu'antan*. Çà que la, *maites/maitas* acordats al plural, an *pus* sovent lo sens de *d'autres/d'autras*.

⁷ Consideram que, dins aquel tipe de contèxte, la question de saber se la negacion pòrta sul vèrb o sus l'advèrbi de gradacion es un afar de quadre teoric e d'interpretacion a la quala es pas possible d'aportar una responsa categorica.

Tablèu 2

autor	nombre de mots	NOMBRE D'OCCURRÈNCIAS							
		<i>pus</i> + Adj/Adv fòra contèxtes particulars	<i>mai</i>	<i>pus</i>	<i>mai</i> + Adj/Adv destacat	<i>pus</i>	<i>mai</i> modificats + Adj/Adv	<i>pas pus</i>	<i>pas mai</i> + Adj/Adv
Besson	55 385	203	0	0	2	9	3	7	0
Benazet	27 089	29	1	0	0	0	0	4	0
Molin ⁸	86 385	212	2	0	2	2	0	2	0
Bodon	375 246	581	3	0	7	25	0	2	0
Delèris	185 197	252	1	0	7	4	5	4	0
SOMA	719 302	1277	7 0,5 %	0	18 100 %	40	8 17 %	17	0 0 %

En defòra dels contèxtes particulars trobam pas que sèt frases sus 1284, que *mai* i es utilizat per la gradacion d'un adjectiu o d'un advèrbi :

(6) *Lous drolles, quand n'i a, sou mai mirgassats⁹ que de cats isabèls* (Benazet).

(7) *Es mai qualificat que vautres* (Molin).

(8) *Cossi que siguès, jamai l'ainat del rei foguèt pas mai carit.* (Molin)

(9) *Pr'aquò l'aiga destillada es mai pura que l'aiga primièira...* (Bodon)

(10) *Las parets se fasián pus negras e las gents mai aissas...* (Bodon)

(11) *... e tanben qualques arpadas del seu discipol mai renomnat.* (Bodon)

(12) *Cossi escriure ? Al mai prèp de mon parlar ?* (Delèris)

La frasa (8) a pas d'èsser classada dins lo cas particular n° 3, d'abòrd que dins aquela frasa lo comparatiu *mai carit* es pas negat. D'efièch, *pas* es en correlacion amb *jamai* dins l'encastre d'un sistèma de concordància negativa. La frasa se pòt tornar formular : *... l'ainat del rei foguèt pas jamai mai carit.* (fr. *jamais l'ainé du roi ne fut davantage chéri*). Aquí, l'emplec de *mai* permet de levar una ambigüitat que *l'ainat del rei foguèt pas jamai pus carit*, dins lo parlar de Molin, se poiriá interpretar coma fr. *jamais plus l'ainé du roi ne fut chéri*¹⁰.

Dins la frasa (10), l'alternància de *pus* e *mai* constituís un efiech d'estil que ja avèm rescontrat en occitan medieval dins la frasa (2). Per las autras cinc frases, se vei pas de rason particulara que justifique l'emplec de *mai* puslèu que *pus*.

Quand l'adjectiu es destacat de l'advèrbi de gradacion, es totjorn *mai* qu'es emplegat, aquò confirma la règla qu'avèm observada a Senalhac-Lausés. Aquí-ne qualques exemples :

Cap de dama de París, de Bordèu ni de Tolosa, mai que ieu es pas urosa... (Besson)

E dison qu'es tan bèl o mai que l'Anglatèrra... (Besson)

Sens èstre esmogut mai qu'aital (Molin)

Èri devociós, benlèu mai que totes los autres. (Bodon)

Las muòlas se mostrèron recapias, mas pas mai que çò crenat per Raols. (Delèris)

⁸ Contràriament als autres quatre autors aquí estudiats, Molin escriu *plus*, e non pas *pus*, davant un adjectiu o un advèrbi, mas es una causida grafica que correspond pas a la prononciacion de son parlar.

⁹ *Mirgassat* es – çò sembla – un apax.

¹⁰ Per la negacion a dimension temporal (fr. *ne...plus*), Molin emplega exclusivament *plus* o *pas plus* (la concordància negativa es facultativa).

Quand l'advèrbi de gradacion es modificat per un autre advèrbi, l'emplec de *mai* es un pauc pus frequent que dins lo cas general, pr'aquò *pus* demòra largament majoritari :

Tan Grand que siquetz, sètz tant mai pietadós. (Besson)

La memina, que se fasiá un pauc plus vièlha cada jorn. (Molin)

Sètz plan pus jove que ieu. (Bodon)

La medina, pus pichona que la de Casablanca, èra un pauc mai avenenta. (Delèris)

Dins lo cas de negacion del comparatiu, sus 17 occurréncias avèm pas relevada cap d'ocurréncia de *mai*. Podèm donc supausar qu'aquel contèxte a pas d'influéncia sus la frequéncia d'emplec de *mai*, e que lo cal assimilar al cas general.

Avèm tanben comptabilizadas las occurréncias de las locucions *pus o mens/mai o mens e de pus en pus/de mai en mai + Adj/Adv* :

Tablèu 3

AUTOR	NOMBRE D'OCCURRÉNCIAS			
	<i>pus o mens</i> + Adj/Adv	<i>mai o mens</i> + Adj/Adv	<i>de pus en pus</i> + Adj/Adv	<i>de mai en mai</i> + Adj/Adv
Molin	0	0	0	0
Bodon	0	1	0	2
Delèris	0	6	3	4
Besson	0	0	0	0
Benazet	0	0	0	6
SOMA	0	7	3	12

Aqueles resultats, emai i aja paucas occurréncias, coïncidisson amb las observacions qu'avèm fachas pel parlar de Senalhac-Lauzès : **pus o mens* s'emplega pas, *de mai en mai* es preferit a *de pus en pus*.

3.2. Quantificacion dels substantius

Per la quantificacion dels substantius, los autors estudiats emplegan exclusivament *mai* : Besson, 42 occurréncias ; Benazet, 16 ; Molin, 48 ; Bodon, 143 ; Delèris, 75.

3.3. Sintèsi

En defòra de cases particulars, los cinc autors estudiats fan servir *pus* per la gradacion dels adjectius, l'utilizacion de *mai* es rarissima.

D'unes contèxtes particulars enebisson l'emplec de *pus* :

- quand l'advèrbi de gradacion es destacat de l'adjectiu
- dins la locucion *mai o mens* vs. **pus o mens*

D'autres contèxtes particulars favorizan l'emplec de *mai* :

- quand l'advèrbi de gradacion es modificat per un autre advèrbi
- dins las locucions *de mai en mai* (*pus* frequenta) o *de pus en pus* (*mens* frequenta)

Per la quantificacion dels substantius, sol *mai* se pòt emplegar, *pus* es impossible. Aquò sembla general en occitan modèrne, qual que siá lo dialècte, mas èra corrent en occitan medieval.

4. Alargament del camp de l'estudi

4.1. Comparason amb A. Forés, I. Roqueta e R. Martí

Avèm, dins un primèr temps, comparat los resultats obtenguts amb lo còrpus dels cinc autors roergasses – qu'èran nascuts dins de familhas paisanas e qu'èran d'autentic locutors natus – amb

los resultats obtinguts amb d'òbras disponibles dins la basa BaTelÒc¹¹, de tres autors qu'avián un perfil diferent tant del punt de vista generacional e sociologic, que del punt de vista de lor origina geografica :

- August Forés, 1848-1891, nascut a Castelnaud d'Arri (Aude) : *La croès de l'inondaciú, Les grillhs, Les cants del soulelh, La Muso Silvestro, La Sègo*.
- Ives Roqueta, 1936-2015, nascut a Seta amb d'originas familialas dins lo Sud-Avairon : *Las trèvas d'Orador*, traduccion en occitan de *Les fantômes d'Oradour* d'Alain Lercher.
- Robèrt Martí, nascut en 1944 a Albi amb d'originas familialas dins Avairon : *Lo balestrièr de Miramont*.

Lo tablèu que seguís mòstra de resultats pro diferents d'aqueles de nòstre còrpus roergàs :

Tablèu 4

autor	nombre de mots	NOMBRE D'OCCURRÈNCIAS							
		<i>pus</i> + Adj/Adv fòra contextes particulars	<i>mai</i>	<i>pus</i> + Adj/Adv destacat	<i>mai</i>	<i>pus</i> modificats + Adj/Adv	<i>mai</i>	<i>pas pus</i> + Adj/Adv	<i>pas mai</i>
Forés	84 800	50	41 (45%)	0	4	2	1	0	0
I. Roqueta	18 700	29	12 (29%)	0	0	1	0	0	1
Martí	30 900	19	34 (64%)	0	2	0	7	0	1

Per August Forés, aquela diferéncia se pòt pas explicar que per la variacion diatopica : dins son parlar, l'usatge de *mai* + Adj/Adv es probablament pus frequent que dins los parlars de l'oèst de Roergue. Per Ives Roqueta e Robèrt Martí, la question se pausa de saber se la diferéncia se pòt explicar per l'influéncia dels usatges literaris contemporanèus que favorizan l'emplec de *mai* o pel fach que la lenga qu'escrivon s'apièja sus una varietat vernaculara diferenta de la dels autors de l'oèst de Roergue. Las doas explicacions son pas incompatiblas e los dos factors an pogut jogar.

4.2. Extension del còrpus

Per tal d'alargar *mai* lo camp de l'estudi e d'aver una vista d'ensemble de l'emplec de *pus* e *mai* sus l'ensemble del domeni occitan, avèm fargat un còrpus electronic compausat d'òbras o d'extraches d'òbras de prèp de setanta autors occitans¹² originaris de diferentas regions e qu'an viscut del sègle XVI al sègle XX, totes nascuts abans la Segonda Guèrra mondiala, a l'excepcion de Robert Martí, nascut en 1944. Lo còrpus es constituït de tèxtes presents dins la basa BaTelÒc e, dins sa pus granda partida, de tèxtes telecargats dins diferentas basas textualas (Gallica, Occitanica, CIEL d'Oc, archives.org...) qu'avèm indexats en foncion dels besonhs de l'estudi.

Avèm comptabilizat las ocurrencias de *pus* e *mai* per la gradacion dels adjectius e advèrbis, e per la quantificacion dels substantius dins cada tèxte del còrpus, pel cas general unicament, dins un primièr temps (los contextes particulars e las locucions *mai o mens* e *de mai en mai/de pus en pus*, faran l'objècte d'estudis aveniras).

4.3. Eemplec de *p(i)us* e *mai* per la gradacion dels adjectius e dels advèrbis

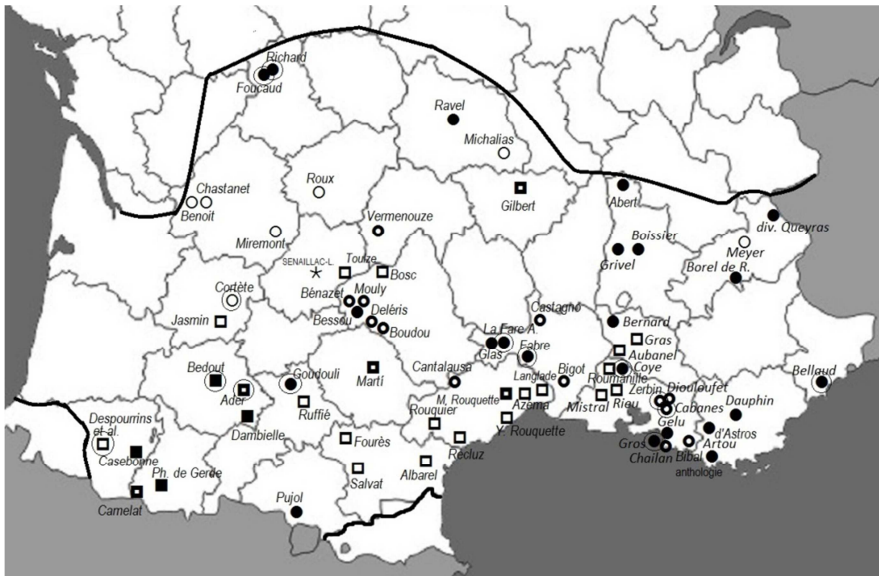
Los resultats, que presentam dins los tablèus en apendici del present article, son estats puèi cartografiats per lescas, sus una escala de sièis, en foncion del percentatge d'ocurrencias de *mai* + Adj/Adv : egal a 0 % ; superior a 0 % e inferior o egal a 5 % ; superior a 5 % e inferior o egal a

¹¹ <http://redac.univ-tlse2.fr/bateloc/>

¹² Precisament : 66 òbras o extraches d'òbras d'autors individuals e tres recuèlhs d'òbras diversas, que son senhalats per (*) dins los tablèus en apendici.

15 % ; superior a 15 % e inferior a 50 % ; egal o superior a 50 % e inferior a 100 % ; egal a 100 %.

Legenda : n = percentatge de *mai* per la gradacion dels adjectius e dels adverbis, fòra contextes particulars.

- n = 0
- 0 < n ≤ 5
- 5 < n ≤ 15
- 15 < n < 50
- 50 ≤ n < 100
- n = 100

Los simbòls que remandan a un autor anterior al sègle XIX son enrodatats d'un cercle. (Per comoditat, avèm daissats los noms dels autors jos lor forma francesa oficiala ; aital meteís dins los tablèus en apendici)

Se vei que los resultats son pas escampilhats a l'azard mas que se repartisson sul territòri occitan en airals relativament omogenès. En Roergue occidental, Cevenas, Provença interiora e maritima, airal vivaroalpenc, los tausses d'emplec de *mai* son nuls o inferiors a 5 % alara qu'en Provença rodanenca e en lengadocian meridional los percentatges son compreses entre 15 % e 50 %, a l'excèpcion d'Arieja ont trobam 100 % de *pus* dins las òbras de Loïs Pujòl. En Peiregòrd e al sud de Coresa, trobam de percentatges compreses entre 5 e 15 %. I a pas qu'en gascon qu'apareís un usatge exclusiu o quasi exclusiu de *mai*. Per Lemosin e Auvèrnhe, lo còrpus es pas, per l'ora d'ara, pro bèl per poder far de generalizacions¹³.

Remarcam tanben qu'en defòra de Gasconha, a cò dels onze autors anterior al sègle XIX, lo percentatge de *mai* (o *mes*, *mès*) es totjorn nul o inferior a 5 %, o pauc se'n manca amb Francés de Corteta que i trobam 6 %.

¹³ I cal pas veire cap de voluntat de negligir lo lemosin e l'auvernès. Aquò s'explica pel fach que los tèxtes en nòrd-occitan en format electronic o en format pdf convertible son mens nombroses e pas de bon trobar sus la tela.

Amb 96 % de *mai*, lo cas Max Roqueta representa una anomalia, ne podèm conclure que sa practica es pas lo rebat de l'usatge vernacular mas resulta d'una causada estilistica que s'aparenta a una ipercorreccion e resulta d'una volontat de se desmarcar del francés.

En domeni vivaroalpenc, David Meyer amb 6 % de *mai* sembla isolat, que los autres autors d'aquel airal emplegan jamai *mai*. Meyer escriu en parlar del Champsaur, ça que la sa lenga es pro influençada per la dels felibres rodanencs (per exemple, escriu *o* la vocala eissida de A latin post tonic, alara que dins Champsaur se pronuncia [a]).

Es probable tanben que Silvan Tolza (Toulze) e Zefir Bòsc amb respectivament 24 % e 32 % de *mai* s'aluènan de l'usatge vernacular de lor parlar, ça que la aquò demandariá d'èsser verificat.

A cò dels felibres rodanencs, lo percentatge de *mai* es comprés entre 17 % (Mistral e Romanilha) e 45 % (Aubanel). Ça que la, i a una excepcion : lo canonge Emanuèl Bernard, originari de Piolenc en riba de Ròse, al nòrd de Vauclusa – e qu'escriu pr'aquò dins un provençal mistralenc perfiechament ortodòxe – emplega pas jamai *mai*. Amb aquò, es çò meteís dins las òbras de Joan-Baptista Còia (Coye), autor arlatenc del sègle XVIII. Aquò gita un dobte sul caractèr "natural" de l'emplec de *mai* a cò dels felibres rodanencs.

Globalament, podèm conclure que en defòra del domeni gascon, l'emplec de *mai* per la gradacion dels adjectius e del advèrbis es pas jamai estat majoritari dins cap de varietat d'occitan.

4.4. Emplec de *mai* per la quantificacion dels substantius

Las donadas del còrpus confirman que *p(l)us*, a la diferéncia de l'occitan medieval, s'emplega pas en occitan modèrne per la quantificacion dels substantius¹⁴. Las excepcions rarissimas qu'avèm trobadas se rescontran, per la màger part, dins d'autors anteriors al sègle XIX. Globalament, per 1378 occurréncias de *mai*, avèm trobadas 14 occurréncias de *p(l)us*, siá 0,1 %, dont 9 dins de tèxtes anteriors al sègle XIX. Las cinc que demòran se pòdon probablament explicar per l'influéncia del francés.

L'abandon de *p(l)us* se pòt explicar pel fach que, en occitan medieval, *plus*, aital coma *mai*, èra un adverbi positiu que podiá, o pas, se trobar dins la portada de la negacion. A partir del moment que *plus* a aquesit, en contèxte verbal, un sens negatiu, siá sol, siá en correlacion amb *pas* dins l'encastre d'un sistèma de concordéncia negativa (segon las varietats), alara que *mai* a servat un sens positiu, *p(l)us* es sortit de l'usatge per la quantificacion dels substantius.

5. Perspectives de recèrca

A partir del còrpus e de sas extensions futuras, *mai* d'un desenvolopament son envisatjats :

- extension de l'estudi dels contèxtes particulars a l'ensemble del còrpus.
- estudi de las negacions (*pas*) *p(l)us* (fr. *ne...plus*) e *pas mai* (fr. *ne...plus o pas davantage*).
- evolucion diacronica dels diferents sistèmas (gradacion, quantificacion, negacion)
- alargament de l'estudi de las locucions *mai o mens* e *de mai en mai/de pus en pus*.
- emplec de *mai* en contèxte verbal.
- estudi de las estructures de tipe *res pus*, *res mai*, *degun pus*, *degun mai*, *cap pus* eca.
- comparason amb d'autors contemporanèus de las generacions d'aprèp la Segonda Guèrra mondiala.

Tre ara lo còrpus es en partida indexat en foncion d'aqueles objectius.

---

¹⁴ A part benlèu dins de rars parlars marginals. Ne coneissèm un exemple : lo parlar de Chaumont (Chiomonte) dins la nauta valada de Susa en Itàlia que s'i tròba de condicions particularas : *mai* [mej] i a pres lo sens de *tanben* ; l'equivalent de la negacion (*pas*) *plus* es : *pòrre* (< *pas aure* < PASSU + ALID REM). Dins las autras comunas de la valada, pus en amont, s'utiliza *mai* (Chaumont es lo darrièr vilatge occitanofon al còp al nòrd e a l'èst, a 3 km se parla francoprovençal e Susa, a 7 km, es una enclava piemontesa).

Referéncias bibliograficas

Estudis

- ALF = Gilliéron, Jules & Edmont, Edmond (1902-1910). *Atlas linguistique de la France*, Paris, Honoré Champion.
- ALIBÉRT, Loïs (1976). *Gramatica occitana segon los parlars lengadocians*, Montpelhièr, CEO.
- SALVAT, Joseph (1998). *Gramatica Occitana*, Tolosa, Collègi d'Occitania (5^a edicion).
- SIBILLE, Jean (2015). *Description de l'occitan parlé à Sénailac-Lauzès et dans les communes voisines*, Limoges, Lambert Lucas.
- VERNET, Florian (2000). *Dictionnaire grammatical de l'occitan moderne (selon les parlars languedociens)*, Montpellier, CEO.

Sorsas primàrias

La longor d'aqueste article estent limitada, nos es pas possible de donar las referéncias de la totalitat de las òbras contengudas dins lo còrpus. Donam pas que las referéncias de las que son mencionadas dins lo còs de l'article.

- BENAZET, Augusto (1933). *Taritatous*, Rodés, Salingardes.
- BESSON (= Bessou), Justin (1995). *Dal brès a la tomba*, ed. Joan de Cantalauza et al., Lo Monastèri, Ed. Cultura d'òc (transcripcion en grafia classica).
- BESSON (= Bessou), Justin (1994). *Contes de la Tata Mamon*, ed. Joan de Cantalauza et al., Lo Monastèri, Ed. Cultura d'òc (transcripcion en grafia classica).
- BODON (= Boudou), Joan (1975). *Sus la mar de las galèras*, Tolosa, IEO
- BODON (= Boudou), Joan (1978). *Lo Libre de Catòia*, Tolosa, IEO.
- BODON (= Boudou), Joan (1988). *L'Evangèli de Bertomieu*, Tolosa, IEO.
- BODON (= Boudou), Joan (1989). *La Quimèra*, Tolosa / Rodés, IEO / Edicions de Roergue.
- BODON (= Boudou), Joan (1990). *La Santa Estèla de Centenari*, IEO / Ed. de Roergue.
- BODON (= Boudou), Joan (1996). *Lo Libre dels grands jorns*, IEO / Ed. de Roergue.
- BODON (= Boudou), Joan (2003). *Lo Pan de froment*, IEO / Ed. de Roergue.
- BODON (= Boudou), Joan (2003). *Contes dels Balssàs*, IEO / Ed. de Roergue.
- BODON (= Boudou), Joan (2003). *La Grava sul camin*, IEO.
- BODON (= Boudou), Joan (2003). *Contes del Drac*, IEO / Ed. de Roergue.
- BODON (= Boudou), Joan (2003). *Contes del mieu ostal*, IEO / Ed. de Roergue.
- BODON (= Boudou), Joan (2003). *Contes de Viaur*, IEO / Ed. de Roergue.
- DELÈRIS, Ferran (2000). *Los crocants de Roergue*, IEO.
- DELÈRIS, Ferran (2002). *Memòris*, IEO.
- FÉRAUD, Raymond (1874), *La vida de sant Honorat*, ed. A.-L. Sardou, Nice, Imprimerie Caisson et Mignon.
- FOURÉS, Augusto (1875). *La croès de l'inoundaciù*, Castelnòu d'Arri, Faustin Chavard.
- FOURÉS, Augusto (1888). *Les grilhs*, Paris, Maisonneuve et Leclerc.
- FOURÉS, Augusto (1891). *Les cants del soulelh*, Carcassonne, G. Servièra.
- FOURÉS, Augusto (1896). *La Muso Silvestro*, Carcassonne, Bibliothèque de la Revue Méridionale.
- FOURÉS, Augusto (1912). *La Sègo*, Carcassonne, Bibliothèque de la Revue Méridionale.
- Grammaires provençales de Hugues Faidit e Raymond Vidal de Besaudun* (1868), ed. F. Guessard, 2ème édition, Paris, A. Franck.
- Las Flors del gay saber o las leys d'amor* (1841), eds Aguilard / Gatien-Arnout, Toulouse, J.-B. Paya.
- La Vie de sainte Douceline fondatrice des béguines de Marseille, composée au treizième siècle en langue provençale* (1879), ed. Abbé J.-H. Albanés, Marseille, Étienne Camoin.
- Le livre Potentia des États de Provence : 1391-1253* (1997), ed. Gérard Gouiran / Michel Hébert, Paris, CTHS.
- LERCHER, Alain (2003), traductor Ives Roqueta (= Rouquette), *Las trèvas d'Orador*, IEO.
- Le roman de Notre Dame de Lagrasse*, ed. Émile Simonnet, edicion electronica : <<http://emile.simonnet.free.fr/sitfen/tabsom.htm>>

Les biographies des troubadours en langue provençale (1885), ed. Camille Chabaneau, Tolosa, Privat.

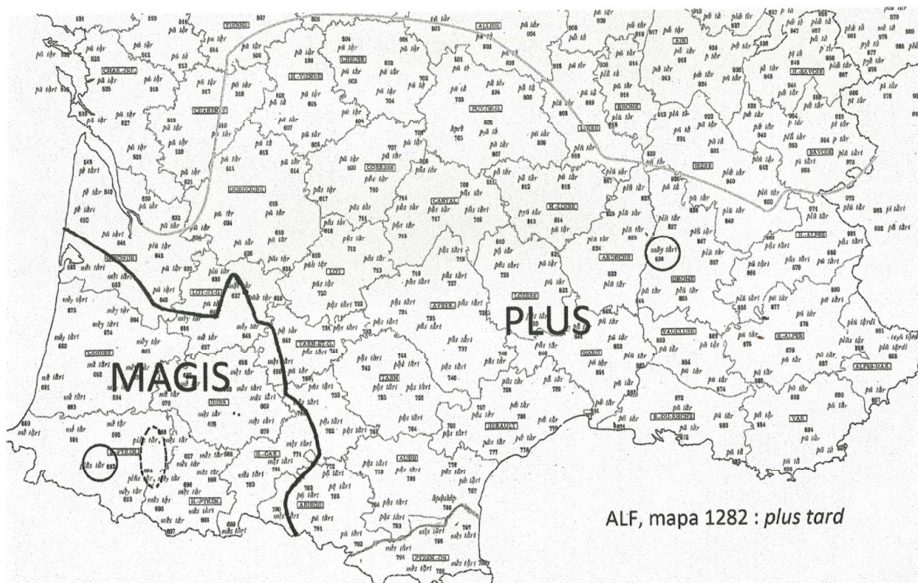
MARTÍ, Robert (2006). *Lo balestrièr de Miramont*, IEO.

MOULY, Enric (1979). *E la barta floriguèt*, IEO.

Nouveau Testament de Lyon (2012), eds. Peter Ricketts & Roy Harris, edicion electronica (version comunicada pels editors scientifics).

Apèndicis

I. Mapa ALF 1282 *plus tard*

II. Resultats del comptatge de las ocurrencias de *pus* e *mai* per la gradacion dels adjectius e dels advèrbis.

LENGADOCIAN				
Autor e sègle	Localizacion	Nombre de mots	<i>p(l)us</i> + Adj/ Adv	<i>mai</i> + Adj/ Adv
P. Goudouli XVI-XVII ●	<i>Tolosa</i>	41 500	104	0
J.-B. Fabre XVIII	<i>Gard</i>	10 700	42	0
La Fare Alais XVIII	<i>Cevenas</i>	11 900	30	0
J. Bessou XIX	<i>Oèst-Avairon</i>	45 600	203	0
J. Glas XIX	<i>Cevenas</i>	12 300	29	0
A. Vermenouze XIX	<i>Sud-Cantal</i>	18 400	53	0
L. Pujol XX	<i>Arièja</i>	86 400	315	0
J. Boudou XX ○	<i>Oèst-Avairon</i>	375 200	581	3 (0,5 %)
A. Bénazet XX	<i>Oèst-Avairon</i>	27 000	29	1 (3 %)
J. Castagno XX	<i>Cevenas</i>	57 800	97	1 (1 %)
Cantalauza XX	<i>Sud-Èst-Avairon</i>	61 800	125	4 (3 %)
F. Deléris XX	<i>Oèst-Avairon</i>	185 200	251	1 (0,4 %)
H. Mouly XX	<i>Oèst-Avairon</i>	86 400	212	1 (0,5 %)
F. de Cortètes XVII ○	<i>Agenés</i>	72 000	94	6 (6 %)
P. Miremont XX	<i>Peiregòrd</i>	35 000	26	3 (10 %)
A. Fourès XIX □	<i>Aude</i>	84 800	50	41 (45 %)
A. Langlade XIX	<i>Lansargas (Montpelhièr)</i>	37 600	54	12 (18 %)
Jasmin XIX	<i>Agenés</i>	30 800	34	25 (42 %)
J.-A. Recluz XIX	<i>Besièrs</i>	10 500	31	19 (38 %)
L. Rouquier XIX-XX	<i>Puègserguièr (Besièrs)</i>	22 800	51	19 (27 %)
P. Albarel XX	<i>Narbona</i>	11 000	124	54 (29 %)
P. Azema XX	<i>Montpelhièr</i>	42 600	100	32 (24 %)
Z. Bosc XX	<i>Nòrd-Avairon</i>	90 800	110	51 (32 %)
Y. Rouquette XX	<i>Seta – Sud-Avairon</i>	18 700	29	12 (29 %)
L. Ruffié XX	<i>La Crotz Falgarda (31)</i>	78 700	160	31 (16 %)
J. Salvat XX	<i>Aude</i>	67 200	82	41 (33 %)
S. Toulze XX	<i>Òlt</i>	18 000	29	9 (24 %)
R. Martí XX □	<i>Tarn – Avairon</i>	30 900	19	34 (64 %)
M. Rouquette XX	<i>Argelièrs (Montpelhièr)</i>	102 000	16	215 (93 %)

PROVENÇAL				
Autor e sègle	Localizacion	Nombre de mots	<i>p(l)us + Adj/Adv</i>	<i>mai + Adj/Adv</i>
L. Belaud XVI ●	<i>Antibol</i>	14 500	31	0
J.-B. Coye XVIII	<i>Arles</i>	26 000	54	0
T. Gros XVIII	<i>Marselha</i>	20 700	73	0
B. Artou XIX	<i>Tolon</i>	59 900	77	0
E. Bernard XIX	<i>Nòrd-Vauclusa</i>	12 000	18	0
L. d'Astros XIX	<i>Torvas (83)</i>	9 200	31	0
C. Dauphin XIX	<i>Draguignan</i>	12 400	17	0
V. Gelu XIX	<i>Marselha</i>	37 300	133	0
J. de Cabanes XVII ●	<i>Ais</i>	12 800	27	1 (4 %)
G. Zerbin XVII	<i>Ais</i>	37 100	126	4 (3 %)
J. Diouloufet XVIII-XIX	<i>Aqulha (13)</i>	63 200	112	1 (0,9 %)
M. Bibal, anthologie (*) XIX	<i>Marselha / Tolon</i>	92 700	163	3 (2 %)
A. Bigot XIX	<i>Nimes</i>	62 000	106	1 (1 %)
F. Chailan XIX	<i>Marselha</i>	22 200	46	1 (2 %)
T. Aubanel XIX □	<i>Avinhon</i>	34 400	22	18 (45 %)
F. Gras XIX	<i>Malamòrt dau C. (84)</i>	37 700	34	11 (24 %)
F. Mistral XIX	<i>Malhana (13)</i>	111 775	100	20 (17 %)
C. Rieu XIX	<i>Lei Bauç de Provença</i>	15 500	18	4 (18 %)
J. Roumanille XIX	<i>Sant Romieu de Pr.</i>	40 000	35	7 (17 %)

(*) *Obro deis Encian, un Eissame de Pouësiò Prouvençalo, reculido e assemblado pèr Bibal Marius, decan dei Troubaire Marsihés. Doun à l'Escolo de la Nerto, en souveni de soun Sieisen Anniversàri, lou 7 d'Outobre 1932, <<http://www.ciendoc.com/libre/integral/libr0694.pdf>> (n'avèm retirats los qualques poèmas de T. Aubanel que i figuran, totes los autres poètas d'aquela antologia son originaris dels environs de Marselha o de Tolon e escrivan dins la varietat locala).*

LEMO SIN				
Autor e sègle	Localizacion	Nombre de mots	<i>p(l)us + Adj/Adv</i>	<i>mai + Adj/Adv</i>
J. Foucaud XVIII ●	<i>Lemòtges</i>	47 100	70	0
F. Richard XVIII	<i>Lemòtges</i>	9 400	30	0
A. Chastanet XIX ●	<i>Moissidan (24)</i>	11 000	15	1 (7 %)
J. Roux XIX	<i>Tula</i>	26 600	28	4 (12 %)
R. Benoit XIX-XX	<i>Moissidan (24)</i>	8 700	23	2 (8 %)

VIVARO-ALPENC				
Autor e sègle	Localizacion	Nombre de mots	<i>p(l)us</i> + Adj/Adv	<i>mai</i> + Adj/Adv
B. Abert XIX ●	<i>Chantamerle (26)</i>	41 900	102	0
A. Boissier XIX	<i>Diá</i>	11 800	24	0
Borel de R. XIX	<i>Gap</i>	31 600	44	0
R. Grivel XIX	<i>Crest (26)</i>	40 000	110	0
Queyras div. (*) XIX-XX	<i>Cairàs</i>	7 000	15	0
D. Meyer XX ○	<i>Champsaur</i>	30 700	32	2 (6 %)

(*) Poèmas e tèxtes corts de diverses autors + 1 etnotèxte.

AUVERNHÀS				
Autor e sègle	Localizacion	Nombre de mots	<i>p(l)us</i> + Adj/Adv	<i>mai</i> + Adj/Adv
Ch.-A. Ravel XIX ●	<i>Clarmont</i>	9 900	23	0
R. Michalias XIX-XX □	<i>Liuradés</i>	20 000	19	7 (27 %)
H. Gilbert XX ■	<i>Brivadés</i>	13 900	5	9 (64 %)

GASCON				
Autor e sègle	Localizacion	Nombre de mots	<i>p(l)us</i> + Adj/Adv	<i>mai</i> + Adj/Adv
Despourrins & al. XVIII (*) □	<i>Biarn</i>	36 600	46	40 (47 %)
G. Ader XVII ■	<i>Gimont (32)</i>	26 313	2	66 (97%)
M. de Camelat XX	<i>Arrens (65)</i>	68 712	1	96 (99 %)
G. Bédout XVII ■	<i>Aush</i>	20 800	0	31 (100 %)
H. Dambielle XIX	<i>Samatan (32)</i>	9 500	0	15 (100 %)
J. Casebonne XX	<i>Biarn</i>	25 300	0	68 (100 %)
Ph. de Gerde XX	<i>Gerda (65)</i>	28 000	0	51 (100 %)

(*) *Poésies béarnaises*, E. Vignancour ed., Pau, 2a edicion, 1852.